

ADRAN 18: Y GYFRAITH

18.1 Cyflwyniad

18.2 Atgyfeiriadau Gorfodol

18.3. Cyffredinol

18.4 Prif Ystyriaethau Cyfreithiol

- Difenwi a Phreifatrwydd
- Hawliau Cyfreithiol i Anhysbysrwydd
- Cyfyngiadau ar Ohebu
- Rhwymedigaethau o dan Ddeddfwriaeth Terfysgaeth
- Dirmyg
- Cael Mynediad at Gynnwys Anghyfreithlon
- Llwgrwobrwyo
- Diogelu Data

18.1 CYFLWYNIAD

BBC Legal sy'n ymdrin â materion cyfreithiol sy'n effeithio ar y BBC, gyda gwahanol adrannau'n delio â materion gwahanol.

Mae'r Adran Cyngor Cyfreithiol Rhaglenni yn rhoi cyngor cyn darlledu ar y prif ystyriaethau sy'n berthnasol i gynnwys, gan gynnwys difenwi, preifatrwydd, dirmyg llys, hawliau cyfreithiol o ran anhysbysrwydd a phob math arall o gyfyngiadau ar ohebu. Mae gan y tîm Cyngor Cyfreithiol Rhaglenni gyfreithiwr ar ddyletswydd ar alwad 24 awr y dydd y gellir troi ato ar gyfer ymholiadau brys. Ar ben hyn, mae'r adran Cyngor Cyfreithiol Rhaglenni yn cadw rhestr o gyfreithwyr mewn awdurdodaethau eraill a allai, efallai, roi cyngor ar gyfraith dramor.

Mae'r tîm Eiddo Deallusol ar gael i roi cyngor ar hawlfraint (gan gynnwys trin yn deg) a nodau masnach.

Gellir cael cyngor am ddiogelu data arbenigol gan y tîm Hawliau Gwybodaeth.

Mae rhai gwahaniaethau pwysig rhwng cyfundrefnau cyfreithiol Cymru a Lloegr a'r Alban a Gogledd Iwerddon sy'n gallu achosi problemau difrifol os na chedwir atynt. I gael cyngor ar y gyfraith cyfryngau yn yr Alban, gellir ymgynghori â Chyfarwyddwr Cyfreithiol y BBC, Yr Alban.

Er y bydd dilyn y Canllawiau Golygyddol yn aml yn sicrhau y gellir amddiffyn cynnwys y BBC yn gyfreithiol, mae sefyllfaoedd yn bod pan fydd y gyfraith yn gosod rhwymedigaethau penodol, neu'n pennu safonau sy'n ofynnol, nad yw'r Canllawiau hyn yn ymdrin yn llawn â nhw. Felly, mae'n bwysig cadw at atgyfeiriadau i'r tîm Cyngor Cyfreithiol Rhaglenni ac adrannau cyfreithiol eraill. Gan fod y gyfraith yn amodol ar ddehongliad llysoedd ac yn agored i newid drwy

statud, ym mhob achos, dylai cynhyrchwyr cynnwys ystyried a fyddai ceisio cyngor cyfreithiol yn briodol.

Mae'r adran hon yn esbonio ystyriaethau cyfreithiol cyffredin eraill.

18.2 ATGYFEIRIADAU GORFODOL – rhaid eu hatgyfeirio ymlaen llaw

Mae pob atgyfeiriad gorfodol yn rhan hanfodol o broses olygyddol a sicrhau cydymffurfiaeth y BBC a rhaid cadw atynt.

Mae nifer ohonynt i'r tîm Cyngor Cyfreithiol Rhaglenni yn yr adrannau blaenorol. Y rhai sydd wedi'u rhestru isod yw'r rheini sy'n codi yng nghyd-destun yr adran hon yn unig.

18.2.1 Os credir, yn ystod y broses gwneud rhaglenni neu gynnwys, y gallai rhywun sy'n gweithio i'r BBC dorri rhyw gyfraith neu'i gilydd, rhaid atgyfeirio'r mater i sylw ffigwr golygyddol uwch, neu, yn achos cwmnïau cynhyrchu annibynnol, i'r golygydd comisiynu, a dylai yntau fel arfer ymgynghori â'r tîm Cyngor Cyfreithiol Rhaglenni, ac os oes angen, y Cyfarwyddwr Polisi a Safonau Golygyddol.

(Gweler 18.3.1)

18.2.2 Os yw'n bosibl bod achos o gael mynediad diawdurdod at ddata wedi codi, rhaid llenwi ffurflen mynediad diawdurdod at ddata ar Gateway neu rhaid atgyfeirio'r mater i sylw'r tîm Hawliau Gwybodaeth. Bydd y tîm yn asesu'r achos o gael mynediad diawdurdod at ddata i weld a yw'n cwrdd â'r trothwy cyfreithiol ar gyfer hysbysu'r Comisiynydd Gwybodaeth amdano.

(Gweler 18.4.8)

18.3 CYFFREDINOL

18.3.1 Ar adegau, efallai y bydd rhoi sylw teg, diduedd a chywir er budd y cyhoedd, o bosibl, yn mynd yn groes i'r gyfraith. Pan fydd achosion o'r fath yn codi, mae'n rhaid ystyried y canlynol:

- pa effaith y gallai cyfreithiau na chydymffurfiwyd â nhw ei chael ar y BBC ac ar unrhyw bobl dan sylw
- ar lefel ryngwladol, yr effaith ar ohebu'r BBC ar y rhanbarth yn y dyfodol.

Lle credir y bydd creu rhaglen neu gynnwys yn golygu gwrthdaro posibl â'r gyfraith, rhaid atgyfeirio'r mater i sylw ffigwr golygyddol uwch, neu yn achos cwmnïau cynhyrchu annibynnol, i'r golygydd comisiynu, a ddylai fel arfer ymgynghori â'r tîm Cyngor Cyfreithiol Rhaglenni ac, os oes angen, y Cyfarwyddwr Polisi a Safonau Golygyddol.

18.4 PRIF YSTYRIAETHAU CYFREITHIOL

Difenwi a Phreifatrwydd

18.4.1 Gall unigolion neu gorfforaethau erlyn am niweidio'u henw da yng nghyswllt deunydd sy'n cael ei gyhoeddi amdanynt. Yr enw ar y maes cyfreithiol hwn yw difenwi neu enllib, ac mae'n gallu cael canlyniadau ariannol difrifol os bydd y BBC yn ei gael yn anghywir. Er bod nifer o amddiffyniadau posibl ar gael, mae'n bwysig nodi, wrth ddibynnu ar wirionedd yr hyn a gyhoeddwyd, mai'r diffynnydd (neu'r amddiffynnydd yn yr Alban) sy'n gorfod profi ei fod yn wir. Pan fydd honiadau difrifol o ddrwgweithredu'n cael eu gwneud, fel arfer bydd yn rhaid i wneuthurwyr cynnwys ddangos eu bod yn cynnig hawl i'r unigolyn neu'r gorfforaeth dan sylw ymateb.

(Gweler Adran 6 Tegwch: 6.4.43-6.4.49)

Gall unigolion gymryd camau cyfreithiol i orfodi eu hawl i breifatrwydd, gan gynnwys gofyn i'r llys ganiatáu gwaharddeb (neu 'interdict' yn yr Alban) i atal straeon gwir sy'n seiliedig ar wybodaeth breifat rhag cael eu cyhoeddi. Mae enghreifftiau o wybodaeth breifat yn cynnwys gwybodaeth am eu bywyd teuluol, iechyd neu berthnasoedd rhywiol. Mae'n bosibl y bydd gan blant a phobl agored i niwed fwy o ddisgwyliadau o ran preifatrwydd nag oedolion. Mae'r ffaith bod gwybodaeth yn y parth cyhoeddus yn lleihau'r disgwyliad o breifatrwydd ond nid yw o reidrwydd yn ei ddileu. Mae honiadau o ddrwgweithredu a/neu droseddoldeb yn codi materion difenwi a phreifatrwydd.

Mae'n bosibl hefyd bod gan endidau cyfreithiol, gan gynnwys corfforaethau, hawliau y gellir eu gorfodi i gadw gwybodaeth yn gyfrinachol. Mewn achosion o'r fath, bydd y llys yn ceisio cydbwysu'r hawl i breifatrwydd neu gyfrinachedd â hawl y cyfryngau i ryddid mynegiant a hawl y cyhoedd i gael gwybodaeth.

Hawliau Cyfreithiol i Anhysbysrwydd

18.4.2 Mae gan ddioddefwyr a dioddefwyr honedig o droseddau rhywiol, rhai troseddau masnachu pobl a throseddau anffurfio organau cenhedlu benywod

hawl gyfreithiol i fod yn ddienw. Mae'r rheolau ynghylch anhysbysrwydd yn yr achosion hyn yn gymhleth ac ni ellir bob amser ildio'r hawl i anhysbysrwydd.

Mae gan athrawon hefyd hawl gyfreithiol i fod yn anhysbys mewn rhai amgylchiadau pan wneir honiad o drosedd sy'n ymwneud â disgybl.

(Gweler Adran 6 Tegwch: 6.4.36)

Cyfngiadau ar Ohebu

18.4.3 Mae nifer o sefyllfaoedd pan fydd cyfngiadau ar ohebu yn berthnasol naill ai'n awtomatig neu'n gallu cael eu gorchymyn yn benodol gan lys.

Mae cyfngiadau awtomatig yn berthnasol yn yr amgylchiadau canlynol:

- adroddiadau am wrandawiadau rhagarweiniol mewn achosion troseddol. Mae'r hyn y gellir gohebu arno yn gyfyngedig iawn
- adroddiadau am achosion mewn Llysoedd leuenctid. Yn benodol, ni ddylid cyhoeddi unrhyw beth sy'n debygol o'i gwneud yn bosibl adnabod rhywun o dan 18 oed fel rhywun sy'n rhan o achos mewn Llys leuenctid
- achosion teuluol ac achosion yn y Llys Gwarchod (mae gwrandawiadau achosion o'r fath yn gallu cael eu cynnal mewn nifer o lysoedd, gan gynnwys llysoedd ynadon, y Llys Sirol, Adran Deulu yr Uchel Lys, y Llys Apêl a'r Goruchaf Lys). Yn benodol, ni ddylid cyhoeddi unrhyw beth sy'n debygol o'i gwneud yn bosibl adnabod plentyn fel rhywun sy'n rhan o achos o'r fath.

Gall llys godi neu amrywio cyfngiadau o'r fath.

Ymysg rhai o'r cyfngiadau mwy arferol ar ohebu y gellir eu gorchymyn mae:

- gorchmynion sy'n atal pobl ifanc o dan 18 oed sy'n rhan o achos gerbron llys oedolion rhag cael eu henwi
- gorchmynion gohirio, sy'n atal adroddiadau am achosion rhag cael eu cyhoeddi, fel arfer tan ar ôl i'r achos dan sylw ddod i ben
- gorchmynion anhysbysrwydd, pan mae'r llys wedi caniatáu atal manylion unigolyn rhag cael eu rhyddhau.

Dylid atgyfeirio unrhyw ymholiadau ynghylch achosion yn yr Alban i sylw Cyfarwyddwr Cyfreithiol y BBC, Yr Alban.

(Gweler Adran 8 - Troseddu ac Ymddygiad Gwrthgymdeithasol: 8.4.13 ac Adran 9 Plant a Phobl Ifanc fel Cyfranwyr: 9.4.22)

Rhwymedigaethau o dan Ddeddfwriaeth Terfysgaeth

18.4.4 Mae deddfau terfysgaeth yn rhoi rhwymedigaethau cyfreithiol ar unigolion, yn cynnwys newyddiadurwyr, i ddatgelu gwybodaeth am weithgareddau terfysgol i'r heddlu cyn gynted ag y gellir gwneud hynny'n rhesymol ymarferol. Mae methu gwneud hyn yn gallu bod gyfystyr â throedd. Hefyd, mae gan yr heddlu ac awdurdodau eraill amrywiaeth eang o bwerau at eu defnydd i gael gwybodaeth gan newyddiadurwyr fel rhan o ymchwiliad i derfysgaeth.

(Gweler Adran 12 - Rhyfel, Terfysgaeth a Thrais Eithafol, Trychineb ac Anhrefn: 12.4.23)

Dirmyg

18.4.5 Mae dirmyg llys yn drosedd. Mae sawl ffurf ar ddirmyg. Nod y gyfraith yw atal ymyrraeth ag achosion cyfreithiol yn y DU. Mae'n diogelu achosion ym mhob llys a thribiwnlys yn y DU sy'n cyflawni swyddogaethau barnwrol.

Mae'r gyfraith dirmyg statudol yn gwahardd cyhoeddi deunydd sy'n creu risg sylweddol o niweidio neu lesteirio achosion cyfreithiol 'gweithredol' yn ddifrifol. Mae'r risg o achosi niwed difrifol ar ei uchaf pan mae'r achos yn cynnwys rheithgor lleig, er enghraifft, mewn achosion troseddol difrifol.

Mae'r cyfnod 'gweithredol' mewn achos cyfreithiol troseddol yn dechrau pan ganiateir codi gwarant arestio, pan fydd rhywun a ddrwgdybir yn cael ei arestio neu pan godir gwŷs (neu, yn yr Alban, cwyn) neu dditiad. Gall hyn ddigwydd ymhell cyn i'r person dan sylw gael ei gyhuddo.

Gellid achosi niwed difrifol i achos troseddol drwy, er enghraifft, gyhoeddi gwybodaeth sy'n cysylltu'r person â'r drosedd, sy'n awgrymu eu bod o gymeriad drwg neu'n cyhoeddi euogfarnau blaenorol.

Cael Mynediad at Gynnwys Anghyfreithlon

18.4.6 Efallai y bydd newyddiadurwyr sy'n cynnal ymchwiliadau yn dymuno cael mynediad at gynnwys anghyfreithlon a allai gynnwys delweddau anwedus neu wybodaeth sy'n ymwneud â therfysgaeth. Mae troseddau'n ymwneud â chael gafael ar y deunydd hwn a'i ddosbarthu, sy'n gallu achosi anawsterau. Dylid gofyn am gyngor gan y tîm Cyngor Cyfreithiol Rhaglenni.

Dylai gwneuthurwyr cynnwys hefyd ofyn am gyngor ynghylch a yw cyfreithiau sy'n ymwneud â lledaenu delweddau anwedus yn berthnasol i baentiadau a gwaith celf.

Llwgrwobrwyo

18.4.7 Mae'n anghyfreithlon o dan Ddeddf Llwgrwobrwyo'r DU i gynnig neu dderbyn llwgrwobr yn unrhyw le yn y byd, ac mae llwgrwobrwyo swyddog cyhoeddus tramor yn drosedd ar wahân.

Diogelu Data

18.4.8 Rhaid prosesu data personol yn unol â darpariaethau Deddf Diogelu Data 2018 a Chod Ymarfer Diogelu Data a Newyddiaduraeth Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth. Mewn rhai amgylchiadau, mae torri rheolau diogelu data yn gallu arwain at sancsiynau troseddol yn ogystal â dirwy. Ar ben hyn rhaid rhoi gwybod i'r Comisiynydd Gwybodaeth am achosion o fynediad diawdurdod i ddata sy'n gallu arwain at risg uchel o gael effaith niweidiol ar hawliau a rhyddid unigolion cyn pen 72 awr.

Lle gallai fod achos o fynediad diawdurdod at ddata, rhaid llenwi ffurflen mynediad diawdurdod at ddata ar Gateway neu rhaid atgyfeirio'r mater i'r tîm Hawliau Gwybodaeth, a fydd yn asesu'r achos o fynediad diawdurdod at ddata i weld a yw'n cwrdd â'r trothwy cyfreithiol ar gyfer rhoi gwybod i'r Comisiynydd Gwybodaeth.